

[Dvlt qaysnn fsadlar](#)

ngilis dilind 9 n qorxulu sz: mn hkumtdnm v mn siz yardm etmk n buradayam". Ronald Reyqan"
(Org: The nine most terrifying words in the English language are «I'm from the government, and
(I'm here to help

Meydan tv-Amerika Birlmi tatlarnn 40-c prezidenti Ronald Reyqan bu szlri iqtisadiyyata dvlt mdaxilsinin leyhin olaraq 1986-c ild sylmidi. O zaman yaadmz SSR-d hr ey, llxsus da iqtisadiyyat dvltin nzartind idi. Qsa mddt sonra, hl SSR mvcud ikn bu nzart ziflmy balad. 1991-ci ild qrmz imperiya dald, yeni dvltlr, o cmldn Azərbaycan, sosializmdn imtina yolunu tutdular. Myyn islahatlar aparld, azadqlar verildi. Lakin bir mddt sonra dvltin total nzarti .bu df sosializmsiz brpa edilmy balad

Xsusn byk neft pullarnn axmasndan istifad edn hakimiyyt "dvlt qays" ad altnda istimai hyatn btn sahlrin nfuz etmy, nzart almaa balad. Ntic is zn ox gzltdi: qay gstriln btn .sahlr kd. Trkn sz, rnyim mtbuatmz

tn hftnin n ss-kyl hadissi dvlt basnn bzi jurnalistlr mnzil hdiyy etmsi oldu. Sosial bkldr n ox mzakir olunan mvzuya evrildi. Htta dnyada hanssa iki dvlt arasnda sava balasayd bel, ox gman ki, bu mnzil mvzusunun klgsind qalacaqd. Gedn mzakirlr zaman hr bir trf kifayt .qdr arqumentlr ssIndirdilr, onlar tkrarlamak fikrimiz yoxdur. lahzrt faktlara mrcit edcyik

SSR-nin son illrindn balayaraq Azərbaycanda mstqil mtbuat yaranmaa v bum yaamaa balad. lkd populyar mtbuat orqanlarnn say 1-2 qzeti mhdudlamrd. He bir hazrlqs, yadda zorlamadan 15-20 qzetin adn sadalamaq olar, hanslar ki, o dvrd geni oxucu ktlsin malik idilr. O qdr maraql, o qdr rngarng idilr ki, qzet almaq n xrclnn vsait ail bdcsinin ciddi .hissin evrilmidi. Aldn qzeta oxumadn mql, k yazs nadir hallarda olar

Lakin 1993-c ilin hakimiyyt dyikliyindn sonra vziyyt nc yava-yava, sonra srl dyimy balad. Proses hrtrfli getdi, msl tkc jurnalistlr bilavasit basq, hbs thlksi il bal deyildi. qtisadiyyatda azad rqbət mhitinin lv edilmsi nticsind btn dnyada mtbuatn sas maliyy donoru olan reklam bazar mhv edildi. Qzet ap n ildiln kaz idxal da digr sahlr kimi inhisara alnd v sni qiymt artmna mruz qald. Qzet yaymna manelr, mtblr nzart v digr hammzn bildiyi hallarla yana jurnalistlr bilavasit ediln tzyiq nvlri (hbslr, crimlr, dylmlr v s.) d z .yerind

Byk neft ixrac baladqdan v gln nhng vsait ictimai nzart olmadan hakimiyytin ixtiyarna kedikdn sonra mtbuata qar yalnzy dyk deyil, "hm dyk, hm d kk" siyastin mrcit edildi. Bu .zamandan etibarn mtbuatn zrini "dvlt qays" kabusu ald

Tcrb gstrir ki, kk dykdn daha effektivdir. nki dnyin tlb etdiyi 180 drclik kskin dn oxu n qbulodilmz olur. Kk is el deyil. O, tdrin, zaman-zaman v az drclrl dndrir. Dnn insan hr df vvlki mvqeyin kiicik bir korrekt edir. Hr df nyis gzt gedir, hr df hmfikirlrindn kimsi itirir. Hr df etirazla qarlaanda zn haqq qazandmaq n qabaqdanlmlilik edir. Hr df d proses artan .xtl davam edir. Nhayt, gzliln 180 drc dn ba verir

Mtbuata "dvlt qays" mxtlif formalarda tzahr etdi. Sovetdnqalma fxri adlara, tltiflr yeni hvslndirici-irniklndirici tkliflr lav olundu. Ktlvi nformasiya Vasitlrin Dstk Fondu (KVDF) tsis olundu. Fond mtbuat orqanlarna illik maddi subsidiya ayrr, pul mkafat nzrd tutan mxtlif mvzularda msabiqrlr elan edirdi. Jurnalistlr n xarici sflrlr tkil edilirdi. 2013-c ild is 155, 4 il .sonra 255 jurnalist dvltnd mnzil aldlar

Sadalananlar ilk baxda normal, hətta gərək qay kimi görünür. Lakin proses mətbuatın məstqilliyini ləvi, qazanc mənbərinin sındırılması fonunda baş verirdi. Tənqidi jurnalistlər həbs edilir və ya xaric qamaq zorunda qalırdılar. gərək internet mövcud olmasaydı, Azərbaycanda məstqil mətbuat yox olmaq təhlükəsində qalacaqdı.

İndi isə gələn illər boyu davam edən "qay"nın verdiyi nəticələr bəxəşdir. İki populyar qəzet artıq yoxdur. Vaxtilə populyar olan qəzetlər ya apın dayandırdılar, ya da məstqilliklərini itirdiklərindən artıq populyar deyillər. Telekanallar vəlki kimi xalqın sevgisi ilə yən bilməzlər. Məyın qədər populyar olan .yarməstqil, hətta eyrək-məstqil ANS telekanal balansı.

Bir neçə günün mənzil alan mətbuat ilirinin bəy kəsriyyəti, bəzi hallarda isə təmsil olunduqların KV belgəni oxucu kətəsinə məlum deyil. Maraqlı nə saytlarına nəzər saldıqda məqallərin altındakı oxunu sayacının 50-60 nəfər, bəzən də daha az göstərdiyinin əhədi olursan. Bu zaman mətbuata hansı ?təhdən şəhət gədi bilər.

Vaxtilə onminlərlə tirajla apın olunan qəzetin sayın bu gün onlarla, nə yaxın halda yəzlər adam oxuyur. Onun məkdəlar da "xidmətlərin gərək" mənzillə məkəfatlandırlar. bəhsiz ki, xidmət yox deyil. Lakin bu .xidmət mətbuatın inkiəfəna deyil, kəmsindir. Elə tələtif də ona gərdir.

Məstqilliyini itirmə mətbuatda obyektiv siyasi və iqtisadi analizlərdən şəhət gədi bilər. nəki bu halda gəstirilən rəqəmlər, xərələn nəticələr iqtidərin rəyincə olmayacaqdır. Belə olduqda mətbuatın nəndə iki yol qəlr - ya əq-əkar yələna sərləraq həkimiyyətin zənn və kursunun alternativsizliyini təbli .ətmək, ya da sərləraq mətbuata evrilərək öv-biznes, kriminal, mit məvzular ilə kifayətlənmək.

Bəlcə, "dəvlət qəys" mətbuatın məstqilliyini məhv etdi. Məstqilliyi olmayan mətbuat isə artıq mətbuat deyil. Bu gün Azərbaycanda mətbuatın mövcudluğunun qorunması bir neçə xəbər sayının fədkar zəhməti bəhasnə məmkən olur. Onların məkdəlar da mətmədi olaraq məxtəlif təzyiqlərlə, "dəynk"lə zədzədir. Kimisi məhəcirt edib, kimisi həbsdədir, kimisinin iki dənə xəna qədəa qoyulub, kimisi də tez .tez həquq-məhafiz orqanlarına ərləraq həllik xəbər dərləq əlr.

Dəvlət qəys"nin ərlə nəticələri tək mətbuatla kifayətlənməyir. Qeyri-həkumət təkilətlərinə Dəvlət Dəstiyi ərlə ox" uurla vətəndaş cəmiyyətinə kədr. "Regionların sosial-iqtisadi inkiəfəna Dəvlət proqram"ları səysində yəltlərdə iqtisadi həyat cən verir. Qeyri-neft sektorunun inkiəfəna gəstirilən qəy nəticəsində gəndlik .həyatda istifadə etdiyimiz məhsulların az qələ həmsə xərici istəhsəldir.

nə ox "dəvlət qəys" ilə hətə olunan səhlərdən biri də idman idi. Əx "Azərbaycan idman İksidir". Uəq idmənnə rəit yəratmaq vəzinə neft pullar həsəbnə xəricədən idmanlar sətn ələnd, millilədirildilər və ya bizim klublarda oynədilər. Neft pullar əzəldəqda isə bəhrənə yərand, klubların say əzəld. Azərbaycanın nə titullu klubu, 2011-ci ildə klublararası dənə əmpionatın qəlibi "Rəbiti" qədn .voleybol komandası belə zə mövcudluğunu qoruyə biləndi.

2017-ci ilin məyında AZAL futbol komandası da zə fəliyyətinə dayəndirdi. Bu zaman klubun verdiyi bəyanət ox diqqətləyiq idi: "Futbola olan dəvlət qəys, onun məddi-təxniki bəzasın inkiəfəna, əlc də halının səlam həyat tərzinin məraqların yəksəltmə məqsədilə gərləmə tədbirləri nəticəsində idman ictiməiyyəti tərfində bu idman nəvə məraq artım, futbol nə kətəvi və ox səvilən idman nəvə ...evriləmidir.

Sən zamanlar İkmizdə futbolun sərtli inkiəfəna, komandalar arasında rəqəbət gəlməsi, AZAL... Pəkar Futbol Klubunda səmləri idəretmənin həyata kəiriləmsi, o cəmləndə klubla ləv məliyyə ."mənbəyinin cəlb ediləmsi zərurətini ortaya xərr.

Bu təmtrəqlə səzlərdən sonra isə komandənnə fəliyyətinin dayəndirdi bəldirilirdi. Bəyanətdəki məntiqədən belə xərkə ki, dəvlət qəys nə qədər ox dursəna və rəqəbət nə qədər gəldirsə, o qədər ox komandəna sərdən .xəməldir. Nə bilmək əlar, bəlkə də bəyanət məllifləri Əzəp dili ilə həqiqəti gəstrimə ələmdilər.

Gəyə oxpartiyal sistemin inkiəfəna məqsədilə siyasi partiyaların dəvlət bədcəsində məliyyəldiriləmsi kimi əddim də əyni nəticəni verdi. YAP istisnə olmaqla pərləməndə təmsil olunan və bədcəndə məliyyəln partiyaların hə birinin məli fəliyyəti yoxdur və gəni ictiməiyyəti tərfində tənnəmlər. Bu

“qay” slind tkpartiyalla yaxn bir sistemin formalamasna sbb olub Belc, Azrbaycanda maraql bir vziyyt yaranb. “Qay” gstriln sahlr kr, “mbariz” aparlan hallar is iklnir. Bel olduqda, hakimiyytin korrupsiyaya, cinaytkarla, yerlibazla, narkomaniyaya .qay gstrmsini, thsil, shiyyy, mtbuata qar mbariz aparmasn arzulamaqdan baqa ar qalmr